

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 335/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Jakub Mandelík, s. r. o., Záhradnícka 51, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/18/2019 (predtým Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 18C/18/2019) takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/18/2019 (predtým Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 18C/18/2019) **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/18/2019 konať bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie **6 000 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyňi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 335/2024-15 z 18. júna 2024 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti, ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. B1-18C/18/2019, predtým Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18C/18/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Okrem vyslovenia porušenia svojich označených práv sťažovateľ tiež žiada prikázať mestskému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietahov, priznať primerané finančné zadost'učinenie 6 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

1.1. V časti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie svojich práv aj podľa čl. 47 ods. 2 Charty základných práv Európskej únie, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol pre nedostatok náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu je stranou sporu začatého 23. apríla 2019 na Okresnom súde Bratislava I (na konanie príslušnom do 1. júna 2023, pozn.) proti žalovanej ČSOB Poist'ovňa, a. s. Predmetom napadnutého konania je sťažovateľom uplatnený nárok na náhradu škody spôsobenej na zdraví dopravnou nehodou, a to bolestné 24 010 eur a sťaženie spoločenského uplatnenia 9 053 eur.

3. Podľa chronologického priebehu napadnutého konania sa žalovaná k žalobe vyjadrila 22. októbra 2019 písomným podaním, ktorým namietala zodpovednosť svojho poistenca a navrhla žalobu v celom rozsahu zamietnuť. Súd prvej inštancie umožnil sporovým stranám procesne reagovať na jednotlivé argumenty nimi prezentované (písomné podania žalobcu z 25. mája 2020 a 30. júna 2021, vyjadrenie žalovanej z 15. októbra 2020, návrh žalobcu na doplnenie dokazovania z 28. apríla 2021, pozn.). Pojednávania nariadené na 24. júna 2021 a 19. augusta 2021 boli zrušené z dôvodu neodkladného zdravotného úkonu, resp. na žiadosť právneho zástupcu žalovanej. Vec sťažovateľa bola dosiaľ súdom vecne prejednaná na jedinom pojednávaní 30. septembra 2021, ktoré bolo odročené na účel doplnenia dokazovania na 18. január 2022. Od tohto času konajúci súd už iba rušil riadne nariadené termíny pojednávania (upovedomenie o zrušení termínu pojednávania z 11. novembra 2022 a 5. augusta 2022, pozn.) a iné úkony vo veci nevykonával. Následne došlo k viacerým zmenám zákonného sudcu a žiadne ďalšie pojednávanie vo veci už nebolo nariadené.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ argumentuje, že opakovane žiadal konajúci súd o ďalší procesný postup (žiadosti zo 7. októbra 2022 a z 31. marca 2023, pozn.) a z dôvodu pretrvávajúcej nečinnosti mestského súdu podal 3. októbra 2023 i sťažnosť na prietahy v konaní predsedovi súdu, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná (upovedomenie o vybavení sťažnosti mestským súdom sp. zn. Spr 3441/23 z 3. novembra 2023). Avšak napriek opakovaným žiadostiam súd ostal od naposledy uskutočneného pojednávania viac ako 3 roky absolútne nečinný. Podľa názoru sťažovateľa napadnuté konanie možno s dôrazom na význam hodnôt chránených v zmysle dohovoru subsumovať medzi konania vyžadujúce osobitnú starostlivosť a rýchlosť, na čo mestský súd vôbec neprihliada. Sťažovateľ tvrdí, že stav jeho právnej neistoty sa tak neustále prehľbuje a nemožno ho tolerovať.

III.

Vyjadrenie mestského súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

5. Mestský súd vo vyjadrení sp. zn. 1SprV/501/2024 z 9. júla 2024 k ústavnej sťažnosti uviedol, že vzniknutá situácia nastala už v predchádzajúcom období a jej vyriešení nepomohla ani tzv. súdna reforma, na základe ktorej boli existujúce spisy prerozdelené medzi nedostatočný počet sudcov. Rovnako považoval za potrebné poukázať aj na nedostatočné personálne zabezpečenie mestského súdu, ktoré malo (a aj v súčasnosti má) nemalý vplyv na riešenie tejto situácie. Aj napriek maximálnej snahe celého súdneho aparátu nie je reálne možné vybaviť všetky reštančné spisy naraz, resp. v lehote, ktorá by nezasiahla do práva na spravodlivý proces účastníkov.

6. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená 5. marca 2024 a ktorý uviedol, že spolu so spisom sťažovateľa mu boli prerozdelené aj také spisy, ktoré vyžadovali neodkladný úkon, a spisy, ktoré už boli rozhodnuté, no rozsudok nebol napísaný a expedovaný, ako aj spisy, kde žaloba bola podaná oveľa skôr, čím objektívne nemohol v predmetnej veci skôr postupovať a táto bola zaradená do poradia a bude v nej bezodkladne po naštudovaní postupovať tak, že bude nariadený ďalší termín pojednávania.

III.2. Replika sťažovateľa:

7. Sťažovateľ v odpovedi z 19. júla 2024 na vyjadrenie mestského súdu zotrval na ústavnej sťažnosti v celom rozsahu vrátane argumentácie v nej obsiahnutej. Poukázal na to, že aj vyjadrenie predsedníčky mestského súdu o nemožnosti vybaviť všetky reštančné spisy naraz, resp. v lehote, ktorá by nezasiahla do práva na spravodlivý proces účastníkov, svedčí o legitímnosti priznania finančného zadosťučinenia.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

9. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je založená na tvrdení o nečinnosti okresného súdu a následne mestského súdu v napadnutom konaní.

10. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty účastníka konania. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietahov je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

11. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021), ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou

[I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlander v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96, a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť vecí, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitosť vecí, možno konštatovať, že rozhodovanie o predmete žaloby v danej veci nijako nevybočuje z bežnej rozhodovacej agendy civilných súdov a napadnuté konanie nevykazuje známky právnej ani faktickej zložitosti, pričom na túto neupozornil ani mestský súd vo svojom vyjadrení. Keďže ale ide o konanie o náhradu škody z ublíženia na zdraví, takýto typ konania vyžaduje zo strany súdu zvýšenú pozornosť.

13. Čo sa týka správania sťažovateľa, tento dĺžku napadnutého konania nezapríčinil, naopak sa o svoj spor aktívne zaujímal. Vo vzťahu k postupu okresného súdu a následne mestského súdu jeho takmer trojročná absolútna nečinnosť od 30. septembra 2021 nebola sporná, pričom ani do toho času okresný súd nekonal príliš efektívne a nepostupoval podľa zásad civilného procesu ani nevyužil jeho inštitúty vrátane prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany podľa § 149 až 151 CSP a sudcovskej koncentrácie konania podľa § 153 CSP.

14. V súvislosti s obranou mestského súdu ústavný súd napriek pochopeniu organizačných a personálnych ťažkostí pripomína, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva ani rozhodovacej praxe ústavného súdu v zásade ústavne významné pre posúdenie, či došlo k zbytočným prietahom v konaní. Ústavný súd vníma problém nadmernej zaťaženia všeobecných súdov, avšak zároveň poukazuje na to, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64).

15. Ústavný súd tak uzatvára, že nečinnosťou okresného súdu a následne mestského súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na prerokovanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľa, kvalifikoval nečinnosť mestského súdu (predtým okresného súdu) ako relevantné prietahy v civilnom sporovom konaní a deklaroval porušenie namietaných práv (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie mestskému súdu konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

16. V nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu ústavný súd v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní, ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu ešte nebolo meritórne rozhodnuté, konal bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal priznať finančné zadosťučinenie 6 000 eur, ktoré ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za primerané, majúc pritom na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľovi ústavný súd tiež prihliadal na celkovú dĺžku napadnutého konania, preukázanú takmer trojročnú absolútnu nečinnosť okresného súdu a následne aj nekonanie mestského súdu (bližšie k tomu bod 3 odôvodnenia tohto nálezu) a fakt, že konanie doteraz prebieha iba na jedinej inštancii sústavy súdov a že perspektíva právoplatného skončenia veci je ešte veľmi vzdialená, keď v nej nie je zatiaľ nariadené ani ďalšie pojednávanie, pričom predmetom konania je náhrada škody z ublíženia na zdraví, teda vec, ktorá má pre sťažovateľa osobitný význam.

18. Ústavný súd preto sťažovateľovi priznal ním navrhovanú sumu 6 000 eur podľa čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

19. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 856,75 eur (bod 4 výroku tohto nálezu).

20. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba odmeny za úkon právnej služby uskutočnený v roku 2024 je 343,25 eur a hodnota režijného paušálu je 13,73 eur. Sťažovateľovi, ktorého právna zástupkyňa trovy konania riadne vyčíslila vrátane doloženia potvrdenia o tom, že je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, priznal náhradu trov konania za dva úkony právnej služby uskutočnené v roku 2024 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti), čo aj so zvýšením o 20 % predstavuje celkom 856,75 eur. Repliku sťažovateľa ústavný súd nepovažoval za podanie relevantné pre jeho rozhodnutie a preto zaň sťažovateľovi náhradu trov nepriznal. Ústavný súd v tejto súvislosti zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah ods. 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021, I. ÚS 675/2023).

21. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2024

Miloš Mad'ar
predseda senátu